

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Jaaroverzicht internationale kinderrechten 2023/24

Youssef, D.; Liefwaard, T.

Citation

Youssef, D., & Liefwaard, T. (2025). Jaaroverzicht internationale kinderrechten 2023/24. *Tijdschrift Voor Familie- En Jeugdrecht*, 2025(3), 83-89. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4273594>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4273594>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Jaaroverzicht Internationale kinderrechten 2023/24

FJR 2025/18

Het huidige overzicht bestrijkt de periode van het najaar van 2023 tot en met eind 2024. Kinderrechten staan wereldwijd onder druk door een opeenstapeling van crises, variërend van gewapende conflicten en de impact van klimaatverandering tot toenemende digitale risico's. Tegelijkertijd zijn er veelbelovende ontwikkelingen gaande, waaronder verschillende nieuwe initiatieven die gericht zijn op het versterken van kinderrechten in specifieke gebieden. In dit overzicht wordt stilgestaan bij zowel de uitdagingen als de veelbelovende stappen die worden gezet om kinderrechten beter te beschermen en te bevorderen.

1. Nieuwe aanbeveling Raad van Europa om meldsystemen voor kindermishandeling te versterken

In september 2023 heeft het Comité van Ministers van de Raad van Europa een nieuwe aanbeveling aangenomen om (nationale) meldsystemen voor kindermishandeling te versterken.² Het doel daarbij is om professionals duidelijke richtlijnen te bieden bij het handelen en melden van vermoedens van geweld. Dit is van essentieel belang voor het voorkomen en bestrijden van kindermishandeling. De secretaris-generaal van de Raad van Europa benadrukte dat de organisatie vastbesloten is om een 'zerotolerance'-beleid voor geweld tegen kinderen in de lidstaten te bevorderen, temeer nu geweld tegen kinderen vaak nog niet wordt gesignaleerd en daardoor onvoldoende wordt gemeld. Reden daarvoor is dat professionals die met kinderen werken vaak op barrières stuiten bij het melden van vermoedens van geweld tegen kinderen. Zo weten professionals lang niet altijd precies hoe zij signalen van mishandeling moeten herkennen of welke stappen moeten worden gezet bij een melding. Ook zorgen werkdruk en de angst voor de gevolgen van een onterechte melding ervoor dat professionals aarzelen om in actie te komen. Daarnaast hebben kinderen zelf doorgaans onvoldoende toegang tot veilige, kindvriendelijke en betrouwbare advies- en meldpunten. De aanbeveling roept lidstaten op om effectieve meldmechanismen te implementeren die zowel de grondrechten van het kind waarborgen als de verantwoordelijkheden van betrokken partijen duidelijk vastleggen. Dit omvat het opstellen van duidelijke kaders waarin meldings- en opvolgprocedures

helder worden omschreven. Daarnaast dienen deze systemen aandacht te besteden aan het creëren van een ondersteunend klimaat waarin kinderen zich veilig voelen om geweld te melden. Het uiteindelijke doel is niet alleen het effectief aanpakken van kindermishandeling, maar ook het waarborgen van een beschermende en ondersteunende omgeving gedurende de gehele monitorfase voor zowel kinderen als hun ouders of verzorgers. De aanbeveling maakt onderdeel uit van de bredere Kinderrechtenstrategie 2022-2027 van de Raad van Europa.³ Binnen deze strategie staat het beschermen van kinderen tegen geweld centraal als een van de belangrijkste prioriteiten.

2. General Comment in de maak over het recht van kinderen op toegang tot het recht en effectieve rechtsmiddelen

Het VN-Kinderrechtencomité heeft tijdens de 95e sessie aangekondigd dat het een nieuwe General Comment (nr. 27) zal opstellen over het recht van kinderen op toegang tot het recht en effectieve rechtsmiddelen, omdat de meerderheid van de kinderen van wie de rechten worden geschonden, doorgaans geen effectieve mogelijkheden heeft om tegen deze schendingen op te komen.⁴ Het Comité benadrukt in dat kader dat rechten pas werkelijk betekenis krijgen wanneer er effectieve remedies beschikbaar zijn om schendingen te herstellen en genoegdoening te verkrijgen. In de conceptnota van General Comment 27 benoemt het Comité voorts dat toegang tot de rechter en tot effectieve rechtsmiddelen van essentieel belang zijn voor de bescherming, bevordering en verwezenlijking van de mensenrechten van kinderen.⁵ Bovendien speelt toegang tot het recht voor kinderen een cruciale rol bij het bestrijden van ongelijkheid en het opkomen tegen discriminatoire praktijken, terwijl het ook de verantwoordelijkheid van de staat en private actoren in het naleven van hun verdragsverplichtingen stimuleert, aldus het Comité.⁶ Met de aankomende General Comment 27 roept het VN-Kinderrechtencomité lidstaten op om de obstakels weg te nemen die de toegang tot het recht voor kinderen onder druk zetten. Dit betreft onder meer het op passend niveau informeren van kinderen over hun rechten, het verbeteren en bieden van (kosteloze) juridische ondersteuning en het wegnemen van overige praktische drempels die kinderen verhinderen om toegang te krijgen tot de

1 Mr. D. (Douae) Youssef is onderwijs- en onderzoekswetenschappelijke medewerker aan de afdeling Jeugdrecht en Gezondheidsrecht, Universiteit Leiden. Prof. mr. dr. T. (Ton) Liefwaard is UNICEF-hoogleraar kinderrechten aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden. Hij is medewerker en oud-redacteur van *FJR*.

2 Recommendation CM/Rec(2023)8 of the Committee of Ministers to member States on strengthening reporting systems on violence against children, online te raadplegen via: <https://search.coe.int/cm?i=0900001680ac62b1>.

3 Voor meer informatie over de kinderrechtenstrategie van de Europese Commissie, zie: T. Liefwaard & L. van Dijk, 'Jaaroverzicht Internationale Kinderrechten 2021', *FJR* 2022/38.

4 Committee on the Rights of the Child, 'Concept Note: General Comment on Children's Rights to Access to Justice and Effective Remedies,' 2024, te raadplegen via: <https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/draft-general-comment-no-27-childrens-rights-access>.

5 Committee on the Rights of the Child, 'Concept Note: General Comment on Children's Rights to Access to Justice and Effective Remedies,' 2024, par. 2.

6 Committee on the Rights of the Child, 'Concept Note: General Comment on Children's Rights to Access to Justice and Effective Remedies,' 2024, par. 1.

rechter.⁷ Daarnaast benadrukt het Comité het belang van het versterken van klachtenmechanismen op lokaal niveau en juridische bijstand voor kinderen om hun rechten beter te beschermen. In de conceptnota wordt verder onderstreept dat staten verantwoordelijk zijn voor het ontwikkelen van kindvriendelijke rechtssystemen, waarin begeleiding en participatie van kinderen in juridische procedures centraal staan. Het Comité wijst er afsluitend op dat het recht op toegang tot de rechter en effectieve rechtsmiddelen voor kinderen uit verschillende essentiële onderdelen moet bestaan om goed te functioneren. Dit betekent concreet dat kinderen recht moeten hebben op erkenning als rechthebbende, een eerlijk proces, het recht op hoger beroep, gelijke en tijdige toegang tot de rechter, effectieve bescherming door de rechter, en de toegang tot klachtenprocedures. Het General Comment zal naar verwachting in de loop van 2025, uiterlijk 2026 beschikbaar zijn.

3. Recente uitspraken van het VN-Kinderrechtencomité

Het afgelopen jaar heeft het VN-Kinderrechtencomité twee belangrijke uitspraken gedaan naar aanleiding van klachten van kinderen over vermeende schendingen van hun rechten op grond van het IVRK. Hieronder worden een aantal van deze zaken kort toegelicht.

In de zaak D.E.P. t. Argentinië boog het Comité zich over de vraag of de strafrechtelijke veroordeling van een Argentijnse minderjarige een schending oplevert van de relevante bepalingen uit het IVRK in de specifieke context van het jeugdstrafrecht.⁸ De indiener van de klacht, inmiddels een volwassen man en aangeduid als D.E.P. in de uitspraak, werd op 17-jarige leeftijd veroordeeld tot 15 jaar gevangenisstraf voor moord, begaan tijdens het plegen van een ander misdrijf. In de ingediende klacht voert de klager aan dat Argentinië meerdere bepalingen van het IVRK heeft geschonden. Volgens D.E.P. was de strafrechtelijke veroordeling in strijd met zijn belangen, zoals vastgelegd in artikel 3 van het IVRK. Ter onderbouwing van dit klachtonderdeel voert hij aan dat zijn straf uitsluitend werd vastgesteld op basis van de ernst van het delict, waarbij de noodzaak van bestraffing onvoldoende zorgvuldig is afgewogen. Volgens D.E.P. vereisen de belangen van het kind dat – in het geval van minderjarige verdachten – de klassieke doelstellingen van het strafrecht, zoals repressie en vergelding, ondergeschikt worden gemaakt aan schadeherstel, rehabilitatie en herstelrecht.

Ten tijde van de uitspraak was D.E.P. inmiddels meerderjarig, wat ertoe leidde dat de rechtbank besloot hem over te plaatsen naar een gevangenis voor volwassenen, ondanks dat hij de eerste twee jaar van zijn detentie in een jeugdinrichting had doorgebracht. De klager stelt dat zijn detentie

in strijd is geweest met artikel 37 onder c van het verdrag, waarin wordt bepaald dat kinderen gescheiden van volwassenen moeten worden vastgehouden. Hij betoogt daarbij dat detentie in een justitiële jeugdinrichting mogelijk moet zijn wanneer dit het belang van de jeugdige dient en niet in strijd is met het belang van andere jeugdigen in de inrichting. Volgens de klager is het feit dat dit in zijn geval niet is overwogen te wijten aan het ontbreken van een specifieke regeling in de Argentijnse wetgeving voor de uitvoering van straffen die aan minderjarigen zijn opgelegd zodra zij de meerderjarigheid bereiken, waardoor de regels die voor volwassenen gelden, op deze personen worden toegepast. D.E.P. stelt daarnaast dat Argentinië, door de nationale strafrechtelijke wet- en regelgeving niet in overeenstemming te brengen met internationale kinderrechtenstandaarden, artikel 4 van het IVRK heeft geschonden.

Het Comité oordeelt dat het klachtonderdeel met betrekking tot artikel 3 en 37 onder c IVRK niet-ontvankelijk moet worden verklaard, aangezien de klager op het moment van de overplaatsing al 19,5 jaar oud was en onvoldoende onderbouwing heeft geleverd voor zijn bewering. Daarbij verdient het terzijde opmerking dat uit de uitspraak niet duidelijk blijkt of het Comité met deze overweging bedoelt dat de drempel voor het onderbouwen van dit specifieke klachtonderdeel hoger ligt vanwege de leeftijd van de klager ten tijde van de overplaatsing. Een ander klachtonderdeel van D.E.P. betreft het feit dat zijn detentie van negen jaar niet periodiek werd herzien, zoals vereist door artikel 25 IVRK, waardoor een evaluatie van zijn ontwikkeling en de noodzaak van voortzetting van zijn vrijheidsbeneming uitbleef. Verder beklaagt D.E.P. zich over het gebrek aan focus op maatschappelijke re-integratie gedurende zijn detentie, hetgeen op grond van artikel 40 van het verdrag juist een essentieel doel is binnen het jeugdstrafrecht. Tot slot wijst D.E.P. op een schending van artikel 37(b) van het IVRK, omdat in zijn geval vrijheidsbeneming niet als laatste redmiddel werd toegepast. De strafduur werd namelijk vastgesteld zonder een zorgvuldige afweging van de noodzaak van detentie of de verbeteringen in zijn gedrag, aldus de klager. Met betrekking tot de overige aangevoerde klachtonderdelen constateert het Comité dat op alle punten een schending heeft plaatsgevonden van het Kinderrechtenverdrag.

Voordat het Comité overgaat tot een inhoudelijke beoordeling van de hierboven beschreven klachten, roept het in herinnering dat voor minderjarigen geldt dat zij verminderd toerekenbaar zijn, omdat zij op fundamentele wijze verschillen van volwassenen in zowel hun fysieke als geestelijke ontwikkeling. Dit maakt dat Staten een op het individuele kind toegesneden aanpak zouden moeten hanteren als een minderjarige de wet overtreedt. Zo geldt dat bij jeugdigen in eerste instantie gepoogd moet worden om niet-vrijheidsbenemende straffen in te zetten, waarbij geldt dat vrijheidsbeneming alleen als laatste redmiddel en voor de kortst mogelijke periode wordt toegepast. Daarnaast moet de strafduur proportioneel zijn, heeft de minderjarige recht op een periodieke herziening van de straf en moeten er mogelijkheden bestaan voor vervroegde vrijlating, zelfs bij ernstige misdrijven. Dat de straf van klager

7 Committee on the Rights of the Child, 'Concept Note: General Comment on Children's Rights to Access to Justice and Effective Remedies,' 2024, par. 4.

8 Committee on the Rights of the Child, CRC/C/94/D/89/2019 (D.E.P. v. Argentina), 19 September 2023. Zie ook: J. Couso Salas, *Communication no. 89/2019 D.E.P. v. Argentina*, Leiden Children's Rights Observatory, Case Note 2024/01, 17 May 2024.

D.E.P. uitsluitend was gebaseerd op de ernst van het misdrijf, zonder een concrete afweging van de noodzaak van vrijheidsbeneming, levert volgens het Comité dan ook een schending op van de verdragsbepalingen uit het IVRK. Tot slot oordeelt het Comité dat Argentinië zijn jeugdstrafrechtstelsel niet had aangepast aan internationale normen, hetgeen een schending oplevert van artikel 4 van het IVRK (in samenhang met artikel 37(b) en artikel 40(1) van het IVRK). Op 24 mei 2024 deed het VN-Kinderrechtencomité uitspraak in de zaak *ML e.a. t. Georgië*.⁹ Hoewel ten tijde van het indienen van de klacht in Georgië nog een gerechtelijke procedure liep, verklaarde het Comité de klacht ontvankelijk, omdat de procedure in Georgië nodeloos lang duurde. De klacht, ingediend namens 57 kinderen door de directeur van de Georgische NGO *Partnership for Human Rights*, heeft betrekking op de schrijnende leefomstandigheden in een weeshuis dat jarenlang werd beheerd door een Georgisch-Orthodoxe kerk. Bij de indiening van de klacht in 2021 eiste het Comité – nog vóór de inhoudelijke behandeling – dat er direct voorlopige maatregelen zouden worden getroffen. Dit resulteerde reeds in juni 2021 in de overplaatsing van 27 kinderen naar alternatieve gezinsvervangende zorg. In de uitspraak valt te lezen dat de kinderen regelmatig fysiek werden gestraft, dat het personeel hen van voedsel onthield en dat zij kalmerende medicatie toegediend kregen. Ook bedreigde het personeel de kinderen met zwaardere straffen als zij de incidenten zouden melden.

Het Comité oordeelt dat de hierboven benoemde fysieke en psychische mishandelingen een schending opleveren van artikel 19 lid 1 IVRK, evenals artikelen 20, 23 en 37(a). Het Comité benadrukt tevens dat lidstaten een bijzondere beschermingsplicht hebben ten aanzien van kinderen die niet thuis opgroeien en zich onder de hoede van de staat bevinden. Dat de erbarmelijke omstandigheden in het weeshuis al in 2015 aan het licht kwamen in een rapport van de Georgische Ombudsman en dat vervolgens geen actie werd ondernomen, acht het Comité dan ook onacceptabel. Het Comité roept de Georgische staat in de afsluitende aanbevelingen op om effectieve herstelmaatregelen te treffen voor de slachtoffers. Zo moet Georgië de kinderen onder meer adequate compensatie en een openbare verontschuldiging bieden. Afsluitend benadrukt het Comité het belang van een onafhankelijke onderzoek en vervolging van de verantwoordelijken in deze zaak. Bij het vormgeven van deze herstelmaatregelen moet rekening worden gehouden met de mening en behoeften van de getroffen kinderen zelf.

In het najaar van 2024 sprak het VN-Kinderrechtencomité zich voor het eerst uit over de rechten van inheemse kinderen in de zaak *M.E.V. e.a. t. Finland*. Drie zussen, leden van de traditionele Sámi-cultuur, dienden een klacht in tegen Finland bij het VN-Kinderrechtencomité, waarin zij stelden dat de goedkeuring van een mijnbouwvergunning voor hun grondgebied de voortzetting van hun cultuur zou

bedreigen. Het Comité oordeelt dat Finland de rechten van de drie Sámi-kinderen schendt, omdat het geen vrije, voorafgaande en geïnformeerde toestemming heeft verkregen van de Sámi-gemeenschap en geen adequate impactbeoordeling heeft uitgevoerd met betrekking tot de gevolgen voor de Sámi-groep. Het Comité oordeelt dat het uitsluiten van de desbetreffende kinderen bij de besluitvorming over de mijnbouwvergunning een schending vormt van de rechten van de drie Sámi-kinderen (artikel 8 en 30 IVRK). In dat kader benadrukt het Comité dat inheemse kinderen, zoals deze Sámi-kinderen, actief betrokken moeten worden bij beslissingen die hun culturele erfgoed en levenswijze beïnvloeden.¹⁰

4. **UNICEF rapporten 2024: “The State of Children in the European Union 2024” en “The state of the world’s children 2024. The future of childhood in a changing world”**

Op 19 februari 2024 heeft UNICEF het rapport *The State of Children in the European Union 2024* uitgebracht.¹¹ De aanleiding hiervoor waren de verkiezingen voor het Europees Parlement. UNICEF benadrukt dan ook dat het doel is om de visie van de EU voor de kinderen van vandaag en toekomstige generaties te versterken, aangezien de besluiten van de EU van behoorlijke invloed kunnen zijn op het leven van talloze kinderen, zowel binnen als buiten de Europese Unie. In het rapport valt te lezen dat UNICEF heeft onderzocht hoe het gesteld is met het welzijn van de 81 miljoen kinderen die in de EU wonen, met aandacht voor vier specifieke thema’s: armoede, mentale gezondheidsproblematiek, het milieu en digitale technologie. Uit het rapport blijkt dat miljoenen kinderen steeds meer het risico lopen op armoede en een verslechterende mentale gezondheid, waarbij naar schatting zo’n 11,2 miljoen jongeren onder de leeftijd van 19 jaar lijden aan een psychische aandoening.¹² Daarnaast is er een toename van online seksueel kindermisbruik en worden steeds meer kinderen blootgesteld aan vervuiling. Zo wordt in het rapport genoemd dat bijna 1 op de 20 kinderen blootgesteld wordt aan hoge concentraties van pesticidenvervuiling, hetgeen schadelijke gevolgen voor de gezondheid kan hebben en kan leiden tot ontwikkelingsachterstanden. In het rapport worden voorts enkele belangrijke aanbevelingen gedaan aan politici en beleidsmakers om het welzijn van kinderen te bevorderen. Deze aanbevelingen omvatten het veiligstellen en versnellen van de recente vooruitgang op het gebied van kinderrechten, evenals het verhogen van investeringen in essentiële diensten voor kinderen. Daarnaast wordt geadviseerd om het beleid voor kinderen te versterken en gerichte maatregelen te nemen met

9 Committee on the Rights of the Child, CRC/C/96/D/144/2021 (ML and others v. Georgia), 24 May 2024. Zie ook: C. O’Mahony, *Communication no. 144/2021 ML and others v. Georgia*, Leiden Children’s Rights Observatory, Case Note 2024/02, 18 October 2024.

10 Committee on the Rights of the Child, CRC/C/97/D/172/2022 (M.E.F. & others v. Finland), 13 September 2024. Zie ook: R. Sloth-Nielsen, *Communication no. 172/2022 M.E.F. & others v. Finland*, Leiden Children’s Rights Observatory, Case Note 2024/03, 12 December 2024.

11 United Nations Children’s Fund, *The State of Children in the European Union 2024*, UNICEF, New York, February 2024.

12 United Nations Children’s Fund, *The State of Children in the European Union 2024*, UNICEF, New York, February 2024, p. 20.

betrekking tot belangrijke factoren die kinderarmoede beïnvloeden. Andere aanbevelingen zijn onder meer het goedkeuren van een uitgebreide meerjarige strategie die toeziet op het verbeteren van de mentale gezondheid van kinderen, het evalueren van de impact van de Green New Deal¹³ op de gezondheid en het welzijn van kinderen, en het actualiseren en handhaven van wetgeving om te waarborgen dat kinderen veilig gebruik kunnen maken van digitale technologieën.¹⁴

In het rapport *“The State of the World's Children 2024”* schetst UNICEF, ter gelegenheid van het 35-jarige bestaan van het VN-Kinderrechtenverdrag, een scherp, maar hoopvol beeld van de kansen en uitdagingen waarmee kinderen wereldwijd te maken hebben vandaag de dag.¹⁵ Het rapport voorspelt dat de wereld in 2050 voor kinderen een enorme uitdaging zal zijn. In dat kader analyseert UNICEF verschillende toekomstscenario's en wijst het op de ingrijpende gevolgen van klimaatverandering, demografische verschuivingen en technologische ontwikkelingen voor het leven van kinderen. UNICEF benadrukt dat er nu dringend maatregelen moeten worden genomen om te zorgen voor een betere toekomst voor de volgende generatie. Ondanks de grote uitdagingen laat het rapport zien dat de afgelopen decennia veel vooruitgang is geboekt. Kindersterfte is gehalveerd, vaccinatieprogramma's hebben dodelijke ziekten teruggedrongen en meer kinderen dan ooit gaan naar school. Dankzij technologie en betere toegang tot onderwijs hebben kinderen wereldwijd meer mogelijkheden dan ooit. Toch mag niet worden vergeten dat deze vooruitgang ongelijk verdeeld is, aangezien kinderen die in armoede leven of opgroeien in conflictgebieden vaak achterblijven, zoals UNICEF benadrukt in het rapport.

Het rapport roept verder op om kinderen een stem te geven in de beslissingen die hun toekomst beïnvloeden, omdat zij vaak unieke ideeën en oplossingen hebben en hun inbreng essentieel is om een betere toekomst op te bouwen. In dat kader valt in het rapport te lezen dat het van groot belang is dat er nu wordt geïnvesteerd in alle kinderen en hun rechten om een betere toekomst te realiseren voor kinderen. Zoals UNICEF het krachtig samenvat: “We kunnen ons huidige pad voortzetten, met het risico op een toekomst waarin miljoenen kinderen achterblijven, hun potentieel niet wordt gerealiseerd en hun rechten niet worden vervuld. Of we kunnen een andere koers kiezen – een koers waarin elk kind overleeft, groeit en de wereld om hen heen vormgeeft.”

5. Summit of the future, september 2024

Op 22 en 23 september 2024 vond in New York de eerste editie van de *Summit of the Future* plaats, een evenement

georganiseerd op initiatief van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De hedendaagse uitdagingen die de wereld raken, maken dat de Verenigde Naties sneller en effectiever moeten kunnen reageren op de snel veranderende wereld en de uitdagingen die daarbij om de hoek komen kijken, aldus VN-Secretaris-Generaal António Guterres. Reden waarom volgens Guterres gezamenlijk en op mondiaal niveau op grondige wijze moet worden gekeken naar het systeem en de werking van de VN. Het tweedaagse evenement bracht meer dan 4.000 deelnemers uit de 193 lidstaten van de Verenigde Naties bijeen, waaronder staats-hoofden, regeringsleiders, vertegenwoordigers van niet-gouvernementele en mensenrechtenorganisaties, beleids-makers en jongeren.

Tijdens deze dagen werd gesproken over belangrijke thema's, zoals duurzame ontwikkeling voor de toekomstige generaties, klimaatverandering, veiligheid, en de rol van technologie in de samenleving. Dit heeft geresulteerd in het opstellen van een verklaring met diverse actiepunten verdeeld over de hierboven genoemde thema's, het zogenoemde *Pact for the Future*.¹⁶ De verklaring wordt voorzien van twee bijlagen: de *Global Digital Compact*, waarin afspraken zijn vastgelegd over het bevorderen van een veilige digitale toekomst voor iedereen, en de *Declaration on Future Generations*, die erop gericht is om jongeren op betekenisvolle wijze te laten participeren aan de beslissingen die betrekking hebben op hun leven en het leven van aankomende generaties. Het Nederlandse Koninkrijk speelde een aanzienlijke rol bij het voorbereiden van de laatstgenoemde bijlage. In de aanloop naar de bijeenkomst kregen deelnemers de mogelijkheid om bijdragen in te dienen voor het zogenoemde Toekomstpact. Vanuit Nederland zijn verschillende bijdragen geleverd. Een van de opvallende initiatieven was de *Shaping Our Future Conference*, georganiseerd door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) in juni 2024. Tijdens deze conferentie werd, onder meer, met jongeren besproken hoe hun invloed op besluitvorming via lokale overheden vergroot kan worden. De aanbevelingen uit deze conferentie werden vervolgens gepresenteerd op de *Summit of the Future*.

6. Nieuw online platform voor hervorming wetgeving op het gebied van kinderrechten

De Universiteit Leiden heeft samen met UNICEF en University College Cork in juni 2024 een nieuw online platform gelanceerd om wetgevingshervorming wereldwijd op het gebied van kinderrechten te ondersteunen.¹⁷ Met het platform wordt specifiek beoogd om de 196 staten die bij het VN-Kinderrechtenverdrag zijn aangesloten, te helpen bij het ontwikkelen van wetgeving die in lijn is met het IVRK en het herzien van wetgeving die niet in lijn is met het IVRK, de

13 Hiermee wordt bedoeld op de beleidsinitiatieven om klimaatneutraliteit te bereiken.

14 United Nations Children's Fund, *The State of Children in the European Union 2024*, UNICEF, New York, February 2024, p. 34-39.

15 United Nations Children's Fund, *The Future of Childhood. The State of the World's Children 2024 in a Changing World*, UNICEF, New York, November 2024.

16 United Nations, *Pact for the Future, Global Digital Compact and Declaration on Future Generations*, september 2024. Online te raadplegen via: https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/sotf-pact_for_the_future_adopted.pdf.

17 Het online platform is te raadplegen via de volgende link: <https://www.childrensrightsreform.org/what/the-crc-framework>.

optionele protocollen en andere relevante internationale en regionale mensenrechteninstrumenten.¹⁸ In dat kader biedt het platform inzichten in de meest belangrijke elementen die in acht moeten worden genomen bij de hervorming van wetgeving op het gebied van kinderrechten. Zo wordt op de website uiteengezet wat wetgevingshervorming inhoudt, waarom verdragstaten zich hiermee zouden moeten bezighouden, welke actoren daarbij betrokken zouden moeten worden en hoe een grondig (wets)hervormingsproces kan worden uitgevoerd. Daarnaast wordt specifiek aandacht besteed aan de manier waarop een kinderrechtentoets in dit proces geïntegreerd kan worden. Het platform combineert wetenschappelijke kennis en praktijkervaring op het gebied van wetgevingshervorming voor kinderrechten, en is daarmee een waardevolle bron voor beleidsmakers, wetgevers en andere deskundigen. De oprichters nodigen alle bij kinderrechten en wetgevingshervorming betrokken partijen uit om het nieuwe platform te verkennen en hun inzichten te delen omtrent dit thema.

7. UNICEF publiceert wetenschappelijke essay-reeks over kinderrechten in de digitale wereld

De digitale wereld raakt steeds meer verweven met de fysieke wereld, een proces dat versneld wordt door de snelle vooruitgang in technologieën zoals artificial intelligence (AI) en virtual reality. Juist voor kinderen speelt digitale technologie een steeds grotere rol in hun dagelijks leven. Hoewel deze online omgeving hen talloze kansen en plezier biedt, brengt het ook risico's met zich mee, waartegen zij beschermd moeten worden. Het is dan ook van groot belang dat de rechten van kinderen ook in de digitale wereld worden gerespecteerd en beschermd. Dit was de aanleiding voor de publicatie van een reeks van acht essays door de Universiteit Leiden en Kennisnet in samenwerking met UNICEF Nederland. Met de essaybundel *'Kinderrechten in de digitale wereld'* willen de auteurs de bewustwording en beleidsontwikkeling bevorderen, met als doel een veiligere, toegankelijke en rechtvaardigere digitale wereld voor kinderen.¹⁹ De acht essays behandelen onderwerpen zoals digitale inclusie, schadelijke content, digitale weerbaarheid, de mentale impact van sociale media, en wetgeving rondom onlinemisbruik. Daarnaast worden er specifieke aanbevelingen gedaan voor de overheid, bedrijven, bij kinderen betrokken professionals en opvoeders om de rechten van kinderen online beter te beschermen.²⁰ De aanbevelingen uit de UNICEF-essaybundel benadrukken de gezamenlijke verantwoordelijkheid van beleidsmakers, scholen, ontwikkelaars van digitale platforms en ouders bij het waarborgen van de digitale rechten van kinderen. Zo worden beleidsmakers aangespoord om een duidelijke visie op digitale inclusie te ontwikkelen en daarbij een systematische aanpak

te formuleren. Daarnaast worden scholen opgeroepen om kinderen te onderwijzen op het gebied van digitale en kritische vaardigheden, en om een open discussieklimaat voor leerlingen te bevorderen. Verder wordt ontwikkelaars gevraagd om inclusieve en veilige digitale omgevingen te creëren en meer verantwoordelijkheid te nemen op dit gebied. In dat kader zouden voor ontwikkelaars en producenten van digitale diensten richtsnoeren moeten worden ontwikkeld die zowel de bescherming van kinderen waarborgen als goed gedrag en digitale vaardigheden bevorderen. Ouders wordt aanbevolen om hun kinderen te begeleiden in het digitale landschap, waarbij ouderlijk toezicht essentieel is. Zo zouden zij regelmatig in gesprek moeten gaan met hun kinderen over de kansen en risico's in de onlinewereld. Tot slot wordt gepleit voor het actief betrekken van kinderen bij de ontwikkeling van interventies, omdat zij het beste begrijpen welke problemen zij ervaren in de onlinewereld. De essaybundel werd gepubliceerd op 6 februari 2024, tijdens Safer Internet Day. Tijdens het symposium *Kinderrechten in de digitale wereld* stonden de thema's en inzichten uit deze essays centraal. De essaybundel van UNICEF werd tijdens het symposium aangeboden aan voormalig staatssecretaris Van Huffelen (Digitalisering en Koninkrijksrelaties). In juni 2024 reageerde zij op de bundel met een Kamerbrief, waarin zij ingaat op de uitdagingen en aanbevelingen die in de essays naar voren kwamen.²¹

8. Conferentie tienjarig bestaan van het Derde Facultatief Protocol bij het IVRK

De Leiden Children's Rights Observatory en de Leiden Law Academy organiseerden van 10 tot en met 12 april 2024, in samenwerking met UNICEF en de Petitions Section van het Bureau van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten, een conferentie ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van het Derde Facultatief Protocol bij het IVRK inzake een klachtprocedure (OPIC). De driedaagse conferentie bood gelegenheid voor beleidsmakers, academici, niet-gouvernementele organisaties, overheidsambtenaren en jongeren om gezamenlijk te reflecteren op het recht van kinderen op toegang tot de rechtspraak. Daarbij werd zowel stilgestaan bij de vooruitgang die in het afgelopen decennium is geboekt op dit gebied, als bij de noodzakelijke stappen om de toegang tot de rechter voor kinderen via de klachtprocedure in de toekomst verder te versterken. Zo werd tijdens de openingssessie van het congres uitgebreid teruggeblikt op tien jaar OPIC. Hoogleraar kinderrechten Ton Liefwaard vervolgde met een kritische evaluatie, waarin hij de impact van OPIC onder de loep nam. Ook de leden van het VN-Kinderrechtencomité gaven hun visie op het klachtenprotocol. Benadrukt werd dat er belangrijke stappen zijn gezet in de afgelopen tien jaar, maar dat vooruitgang noodzakelijk blijft. Ondanks de brede ratificatie van het IVRK door 196 landen, hebben bijvoorbeeld slechts 52 landen het klachtenprotocol ondertekend. Hoewel de Nederlandse regering in 2023 het principebesluit heeft genomen om het

18 Art. 4 IVRK.

19 S. van der Hof, T. Liefwaard, R. Pijpers & J. Kruip. (red.), *Essaybundel kinderrechten in de digitale wereld*, Den Haag: UNICEF Nederland 2024.

20 S. van der Hof, T. Liefwaard, R. Pijpers & J. Kruip. (red.), *Essaybundel kinderrechten in de digitale wereld*, Den Haag: UNICEF Nederland 2024, p. 15-17.

21 *Kamerstukken II 2023/24*, 26643, nr. 1197.

protocol te ratificeren, heeft Nederland het protocol op het moment van schrijven nog niet ondertekend.²² Daarnaast werd tijdens de conferentie meerdere keren benadrukt dat het van essentieel belang is voor de werking van OPIC dat de klachtprocedure voldoende toegankelijk en begrijpelijk is voor kinderen. Alleen op deze manier kan de procedure daadwerkelijk een impact hebben en kinderen in staat stellen hun rechten effectief te realiseren. De conferentie kwam tot een afronding met een slotgesprek waarin zowel de praktische uitdagingen als de mogelijkheden voor het verbeteren van de toegang tot de rechtspraak voor kinderen via OPIC werden besproken. Daarbij werd het belang van samenwerkingen met maatschappelijke organisaties op nationaal niveau benadrukt om de toegankelijkheid van het klachtenprotocol te vergroten, evenals de noodzaak om het protocol meer kindvriendelijk en -sensitief te maken.²³

9. Eerste EHRM klimaatzaak: Duarte Agostinho e.a.t. Portugal

Op 9 april 2024 heeft het EHRM voor de eerste keer uitspraken gedaan in drie verschillende zaken over de klimaatverandering. Een groep van zes Portugese jongeren van tussen de 11 en 24 jaar oud heeft de eerste rechtszaak aangespannen over de ernstige huidige en toekomstige gevolgen van klimaatverandering.²⁴ De jongeren vrezen dat klimaatverandering in de toekomst zal leiden tot extreme hitte of bosbranden, een zorg die mede is ingegeven door de bosbranden die in 2017 plaatsvonden in Portugal. Volgens de jongeren worden zij tijdens hittegolven in hun dagelijks leven belemmerd: ze ervaren concentratieproblemen, slaapproblemen, kunnen vaak niet naar buiten, en soms moeten de scholen zelfs sluiten. De zaak richtte zich tegen 32 verschillende landen, waaronder Nederland. De jongeren stellen met name dat er sprake was van een schending van het recht op leven (artikel 2 EVRM), het verbod op foltering, onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen (artikel 3 EVRM), en het recht op een gezond leefklimaat en huis als onderdeel van het recht op eerbiediging van het privé-, familie- en gezinsleven (artikel 8 EVRM). Tot slot vinden de kinderen dat staten met het ontoereikende klimaatbeleid het verbod op discriminatie (artikel 14 EVRM) schenden, aangezien de jonge generatie het hardst wordt getroffen door de impact van de klimaatverandering. De klachten werden verder onderbouwd aan de hand van het Klimaatakkoord in Parijs, het VN-Kinderrechtenverdrag en diverse wetenschappelijke onderzoeken over de schadelijke gevolgen van klimaatverandering. Het EHRM oordeelde dat het EVRM geen grondslag biedt voor de uitbreiding van de extraterritoriale jurisdictie ten aanzien van de aangeklaagde staten buiten Portugal om. De klacht tegen de

andere staten werd daarom op grond van artikel 35, lid 3 en 4 van het EVRM niet-ontvankelijk verklaard. Aangezien de jonge klagers bovendien geen juridische stappen hadden genomen in Portugal, werd ook de klacht tegen Portugal niet-ontvankelijk verklaard vanwege het niet uitputten van de nationale rechtsmiddelen. Hoewel de kinderen aanvoerden dat de situatie zo urgent was dat zij niet eerst alle nationale rechterlijke instanties konden doorlopen, volgde het EHRM deze redenering niet en besloot het geen inhoudelijke beoordeling van de klacht te maken.

Het is niet de eerste keer dat een groep jongeren het initiatief neemt om een zaak aan te spannen over de klimaatverandering. Een groep van 16 jongeren wendde zich in het najaar van 2019 al tot het VN-Kinderrechtencomité met een klacht tegen Argentinië, Brazilië, Frankrijk, Duitsland en Turkije, welke in de kroniek van 2021 is besproken.²⁵ Kortgezegd stelden de jongeren dat deze landen te weinig deden om klimaatverandering aan te pakken, wat volgens hen resulteerde in schendingen van kinderrechten. Hoewel de klacht van deze kinderen eveneens niet-ontvankelijk werd verklaard, heeft hun initiatief ertoe geleid dat het VN-Kinderrechtencomité inmiddels een General Comment heeft uitgebracht over kinderrechten in relatie tot het thema klimaat en milieu.²⁶ Dat een wereldwijd groeiende groep jongeren zich zorgen maakt om klimaatrampen, zoals hittegolven en overstromingen, komt nogmaals naar voren in een onderzoeksrapport van de Wereldbank.²⁷ In het rapport dat de afgelopen zomer verscheen, benoemt de Wereldbank dat kinderen anno 2024 veel vaker geconfronteerd worden met extreme weersomstandigheden in vergelijking met enkele decennia terug, zo ook in Nederland. Sterker nog, in de afgelopen twee jaar hebben wereldwijd 400 miljoen kinderen te maken gehad met schoolsluitingen door extreem weer. In dat kader wordt in het rapport benadrukt dat overheden meer zouden moeten investeren in het beschermen van kinderen tegen klimaatverandering.

10. Advisory Opinion van het Internationaal Gerechtshof, 19 juli 2024

Op 19 juli 2024 heeft het Internationaal Gerechtshof (IGH) een Advisory Opinion uitgebracht over de juridische consequenties van het optreden van Israël in de bezette Palestijnse gebieden, waaronder Oost-Jeruzalem. Het initiatief daartoe werd genomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Het IGH concludeerde dat Israëls aanwezigheid op Palestijns grondgebied een schending vormt van diverse internationaalrechtelijke regels, waaronder het verbod op geweld door staten. Daarnaast wordt het humanitaire oorlogsrecht, alsmede het bezettingsrecht geschonden

22 Zie daarover: T. Liefwaard & D. Youssef, 'Jaaroverzicht Internationale kinderrechten 2022/23', *FJR* 2024/4, p. 10-14.

23 Voor een meer uitgebreid verslag van de conferentie, zie: <https://www.childrensrightsobservatory.org/images/uploads/OPIC-Conference-Report-2024.pdf>.

24 EHRM 9 april 2024, appl. no. 39371/20 (*Duarte Agostinho and Others v. Portugal and 32 Others*).

25 T. Liefwaard & L. van Dijk, 'Jaaroverzicht Internationale Kinderrechten 2021', *FJR* 2022/38.

26 Zie ook: M.P. de Jong-de Kruijf, 'Een kennismaking met General Comment No. 26. Een ambitieus vergezicht om kinderrechten centraal te stellen bij de aanpak van milieu- en klimaatcrises', *Tvjr* 2024-1/2, p. 53-58.

27 S. Sabarwal e.a., *Choosing our future: Education for climate action*, 2024. Online te raadplegen via: <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/9d1c318a-bcd3-49fa-b1c6-cc03e18d4670/content>.

met de bezetting van Palestijnse gebieden, aldus het Internationaal Gerechtshof. Ten slotte wijst het IGH op schendingen van diverse mensenrechten, waaronder het verbod op discriminatie en het recht op zelfbeschikking van de Palestijnse bevolking. Op basis van deze schendingen oordeelt het IGH dat Israël zich volledig moet terugtrekken uit de bezette gebieden, deze moet herstellen naar de situatie zoals die bestond vóór de bezetting, en compensatie moet bieden aan de personen en organisaties die schade hebben geleden.

Het IGH overweegt dat de *Advisory Opinion* ook implicaties heeft voor derde staten, zoals Nederland. Zo zijn zij verplicht om samen te werken met de Verenigde Naties om maatregelen te treffen die een einde maken aan de illegale aanwezigheid van Israël in de bezette Palestijnse gebieden en om het recht van de Palestijnse bevolking op zelfbeschikking te realiseren. Staten mogen de onwettige situatie bovendien niet als legaal erkennen en geen steun of hulp bieden om deze in stand te houden, aldus het Internationaal Gerechtshof.²⁸ In tegenstelling tot de uitspraken die het IGH doet in interstatelijke geschillen, zijn de adviezen van dit gerechtelijk orgaan juridisch niet bindend. De *Advisory Opinions* zijn wel gezaghebbend, aangezien deze worden opgesteld door het juridische hoofddorgaan van de Verenigde Naties.

Het afgelopen jaar zijn meerdere officiële verklaringen verschenen waarin het belang van aandacht voor kinderrechten binnen deze internationale humanitaire crisis wordt onderstreept. Zo riep UNICEF eind oktober 2023 dringend op tot een staakt-het-vuren en andere maatregelen om de schade te herstellen. Daarbij benadrukt UNICEF dat het ontvoeren, verwonden en doden van kinderen, evenals aanvallen op ziekenhuizen en scholen en het verhinderen van humanitaire hulp, ernstige schendingen van kinderrechten opleveren.²⁹ Op 7 november 2024 publiceerde UNICEF een overzicht waarin de omvang van het leed wordt belicht dat kinderen in de Gazastrook en de Westelijke Jordaanoever treft door de aanhoudende (militaire) aanvallen en het geweld. Hieruit blijkt dat kinderen niet enkel dagelijks worden geconfronteerd met geweld, maar ook getroffen worden door tal van andere bedreigingen. Voor veel kinderen dreigt levensbedreigende ondervoeding, terwijl infectieziekten sneller uitzaaien door het gebrek aan sanitaire voorzieningen en ernstige watertekorten. Zieke of gewonde kinderen hebben beperkt dan wel geen toegang tot medische zorg, omdat ziekenhuizen nauwelijks functioneren en er een schrijnend tekort is aan medische hulpmiddelen. UNICEF schat bovendien in dat 17.000 kinderen geheel alleen zijn dan wel gescheiden van hun families, wat hun veiligheid en welzijn verder in gevaar brengt. Daar komt bij dat veel kinderen al meer dan een jaar geen toegang tot onderwijs hebben, onder andere omdat 85 procent van de

onderwijsinstellingen in de Gazastrook is beschadigd of vernietigd, hetgeen de toekomstperspectieven van deze kinderen verder onder druk zet. Op de website van UNICEF valt te lezen dat de cijfers van het Palestijnse ministerie van Gezondheid uitwijzen dat het verwoestende conflict sinds oktober 2023 een alarmerend aantal van meer dan 14.000 kinderen het leven heeft gekost.³⁰

Het VN-Kinderrechtencomité bracht op 13 oktober 2023 tevens een statement uit. Daarin laat het Comité weten diep geschokt te zijn door de ernstige schendingen van kinderrechten in Israël en de bezette Palestijnse gebieden. Het Comité benadrukt dat kinderen nooit mogen worden ingezet als pionnen in tijden van oorlog en dat de kinderen die als gijzelaars in Gaza worden vastgehouden, onmiddellijk moeten worden vrijgelaten en veilig naar hun families moeten worden teruggebracht. Daarbij wordt tevens benoemd dat kinderen in Gaza ernstig worden bedreigd door de belemmeringen voor humanitaire hulp, aanvallen op civiele infrastructuur en het blokkeren van de toevoer van elektriciteit, brandstof, voedsel en water. Deze belemmeringen hebben verwoestende gevolgen voor cruciale diensten, zoals ziekenhuizen en scholen. Het Comité roept lidstaten en andere betrokken actoren op om onmiddellijk prioriteit te geven aan het herstellen van vrede en het waarborgen van de veiligheid en het welzijn van de kinderen die in een angstaanjagende en levensbedreigende situatie verkeren.³¹

11. Recente kinderrechtenpublicaties en relevante promoties

Publicaties (boeken)

- M. Adorjan & R. Ricciardelli, *Parenting Cyber-Risk. Opportunities and Challenges Raising Children with Digital Environments*, Verenigd Koninkrijk: Routledge 2024.
- K. Hanson e.a. (red.), *International children's rights instruments*, Leiden: Brill Nijhoff 2024.
- G.E. Türkelli, S. Lembrechts & W. Vandenhoe, *Children's rights. A Commentary on the Convention on the Rights of the Child and its Protocols*, Verenigd Koninkrijk: Edward Elgar Publishing Limited 2024.

Promoties (in Nederland)

- A. Mens, *Erkenning en omzetting van buitenlandse adopties*, Rijksuniversiteit Groningen, 16 september 2024.
- S. Höfte, *Het juridisch kader als pedagogische ruimte*, Universiteit van Amsterdam, 24 oktober 2024.
- N.U. van Capelleveen, *Radicalisering bij minderjarigen en overheidsingrijpen over de interactie van rechtsgebieden en een kinder- en mensenrechtenconforme inzet van juridische instrumenten*, Universiteit Leiden, 16 januari 2025.

28 International Court of Justice 19 July 2024, Advisory Opinion no. 2024/57 (*Legal Consequences arising from the Policies and Practices of Israel in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem*), para. VII 'Legal consequences for Other States'.

29 Unicef Nederland, *Kinderslachtoffers in Gaza: situatie kritiek*, 26 oktober 2023.

30 Unicef, *Children in Gaza need life-saving support. No safe place for children as humanitarian crisis deepens*, 7 november 2024.

31 Statement of the Committee on the Rights of the Child on grave violations of children's rights in Israel and the occupied Palestinian territory, 13 October 2023. Online te raadplegen via: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/crc/statements/2023-10-12-stm-israel-palestine.pdf>.